

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכרי"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

זברי השירה

ויזבר משה באזני כל קהל ישראל את זברי השירה הזאת עד תמס (זברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'זברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת שמות

בלי מידות אינו אדם

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א' - ח').

כותב רש"י (בד"ה אשר לא ידע), עשה עצמו כאלו לא ידע.

מבואר כאן שהתורה כותבת תביעה שלא היתה לפרעה מידת הכרת הטוב, ולכאורה לא שייך מידה זו אצל גוי אלא על כורחך שבן אדם שאין לו מידה זו חסר לו צורת אדם, ולכן גם על גוי יש תביעה זו.

כעין זה מצאנו בפרשת וירא, כשאברהם ירד לגרר נלקחה שרה לבית אבימלך מלך גרר, בחלומו נגלה ה' לאבימלך והורה לו להחזיר את שרה לאברהם, אבימלך כעס על אברהם והעניק לו צאן ובקר, עבדים ושפחת, וזאת כדי לפייסו. ומבואר שם שנחתמה ברית בין אברהם לאבימלך. אברהם קנה את הבאר שברשות אבימלך וקרא למקום 'באר שבע' כפי שכתוב (בראשית כ"א - ל"א) "על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם".

ויש לשאול, איך אברהם אבינו ביקש מאבימלך להישבע, הרי גוי לא מצוה בפרשת שבועה!?

ויש לתרץ שגם גוי מקיים את שבועתו, כי כשנשבעים זה מראה שרצונם לקיים את מה שנאמר לפני כן, דהיינו שהשבועה מחייבת את האדם לעמוד בדיבורו ולשמור על האמת ולא לשקר, וכל זה בלי הלכות שבועה, וזה צורת אדם.

גם מבואר שהיה למשה רבינו הכרת הטוב כלפי המים וכלפי העפר, ולכן הוא לא רצה להכות את המים במכת דם כפי שביקש ממנו הקב"ה, אלא ביקש מאהרן לעשות זאת, וכך גם במכת כינים, משה רבינו לא נתן מכה לעפר כי היה לו הכרת הטוב כלפי העפר, המגיד רבי שלום שבדרון זצ"ל היה שואל בשם רבו רבי לייב חסמון זצ"ל, הרי משה רבינו קיבל צווי לעשות בעצמו, איך הוא מינה שליח? הכרת הטוב דוחה ציווי מהקב"ה? ותיירץ שגם מידות טובות זה מצות עשה כפי שכתוב "והלכת בדרכיו" מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון וכו' וכאן למשה רבינו קיבל צווי כנגד מצות עשה, ממילא היה מותר לו למנות שליח. ובזה הוסיף המשגיח ד"שיבת פוניבז' הגרא"א דסלר זצ"ל והסביר שנכון שלא שייך לעשות טוב למים או לעפר, אבל מידת הכרת הטוב זה לא תמיד בשביל השני לתת לו גמול ותשלום על שעשה מעשה טוב אלא בשביל המידות של האדם עצמו הוא חייב להכיר לו טובה.

פעם מרן הגראמ"מ שך זצ"ל אמר לבני ביתו שרצונו להשתתף בלויה של אישה מבוגרת בחיפה, בני הבית אמרו לו שהוא כבר חלש וזה לא בריא לו לצאת כל כך רחוק. אמר להם "אסע באוטובוס". כשראו שכל כך חשוב לראש הישיבה אז הסיעו אותו. ובדרך חזור שאלו "למה ראש הישיבה התעקש לבא ללויה של האישה הזאת?". ענה להם "כשהייתי צעיר מאוד הייתי כבר מחוץ לבית והייתי ישן בבית מדרש בלי שום תנאים מינימליים, היה שם קר מאוד בלילות והיה קשה לישון, הייתי עם בגדים קרועים, ובאותה תקופה הגיעה אישה אחת ואמרה לי שיש לה שמיכה מיותרת ונתנה לי אותה וכך יכלתי לעבור את החורף, בזכות זה נשארתי בבית מדרש, וכעת האישה הזאת נפטרה לכן רציתי להשתתף בלויה שלה בתור הכרת הטוב". ומוסיפים שבעת הלויה היה גשם שוטף וראש הישיבה יצא מהמכונית ונשאר בחוץ ואמר שרצונו להרגיש את אותם התנאים שהיו לפני שקיבל את השמיכה. בואו נראה מה התוצאה ממעשה חסד. בזכות הנתינה שלה יצא גדול הדור! אדיר בתורה עם אלפי תלמידים - מגידי שיעורים ופוסקים, וניהל את כל העולם בחכמתו. והרגיש שנשאר לו חיוב הכרת הטוב לאחר שמונים שנה!

מכל פעולה יש השפעה

"ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים" (ב' - י"ט).

מבואר במדרש רבה על שמות (פרשה א' אות ל"ב), ותאמרן 'איש מצרי' הצילנו מיד הרעים, וכי מצרי היה משה? אלא לבושו מצרי והוא עברי, דבר אחר 'איש מצרי' משל לאחד שנשכו הערוד והיה רץ ליתן רגליו במים נתנן לנהר, וראה תינוק אחד שהוא שוקע במים, ושלח ידו והצילו, אמר לו התינוק "אלולי אתה, כבר הייתי מת", אמר לו "לא אני הצלתך אלא הערוד שנשכני וברחתי הימנו הוא הצילך", כך אמרו בנות יתרו למשה "יישר כחך שהצלתנו מיד הרעים", אמר להם משה "אותו מצרי שהרגתי הוא הציל אתכם, ולכך אמרו לאביהן 'איש מצרי'", כלומר מי גרם לזה שיבוא אצלנו איש מצרי שהרג.

רואים מכאן שאם מגיע לבן אדם לקבל, הקב"ה מסובב את המקרים שהוא יקבל זאת.

אברך [שהיום הוא מרביץ תורה] סיפר לי שכשהוא למד בכולל פוניבז' לפני כמה שנים זכה לראות את האברך רבי ישראל רוקלין זצ"ל שהיה מתמיד גדול. רבי ישראל היה מתפלל שחרית כל יום בישיבה והיה מגיע כל בוקר קצת לפני השעה תשע, וראה איך הוא כל יום בשעה תשע כבר היה באמצע ללמוד ובזכותו כולם התחזקו, ועד היום הזה נכנס בו ובמשפחתו החשק להגיע בזמן לכל התפילות והכל בזכות רבי ישראל!

יש בחורים רבים כשמתחילים להניח תפילין מקבלים על עצמם לא לדבר בשעה שהתפילין מונחים על ראשם, וכשבחורים אלו מגיעים לישיבה קטנה הם דוגמא עבור הבחורים הצעירים שלא קבלו על עצמם קבלה זו, כי אלו רואים שלא לדבר בשעת התפילה אינו דבר קשה כלל, וכך יוצא שמקבלה פשוטה שהאדם לקח על עצמו בצעירותו יכול להשפיע על אחרים וגם זכות זה מתייחס אליו.

מספרים על גביר יהודי שהיה גר בלונדון, וערב אחד לאחר יום עבודה ארוך וקשה ניגשו אליו כמה ליסטים ואיימו עליו "או כסף או נפש", באותו רגע שם לב שאחד מהם היה נראה גבוה וגיבור ופנה אליו ואמר "נכון שאתה נראה אדם הגון ועדין מאוד, רק שכעת אתה רוצה לשתות אלכוהול כדי לשכוח מכל הדאגות שיש לך, הנה קח עשרים לירה שטרלינג (פאונד) וקנה לכל החברים שלך את האלכוהול הכי טוב", כל מילה שאמר מאוד נגע לליבו של הבריון הזה ואמר לגביר 'תודה רבה' וכולם הלכו אחריו. למחרת הגביר הודה לה' בבית הכנסת על הנס שקרה לו. לאחר כמה ימים, הבריון הזה ניגש לגביר כשהוא היה בבית הכנסת ואמר לו "אתה זוכר שנתת לי עשרים לירה שטרלינג? אז שתדע שהבקבוק אלכוהול שקנינו עלה רק שלש עשרה לירה שטרלינג, אז קח שבע לירה שטרלינג עודף". הגביר היה המום, רק לפני כמה ימים הבריון הזה היה מוכן להרוג אותו ועכשיו חזר אליו להחזיר לו את העודף! מיד הגביר שאל אותו על כך. ענה הבריון "כשהייתי ילד כולם היו אומרים שאני לא שווה כלום, ואני

אהיה פרא אדם, וכך גדלתי בלי שום חשק, ולכן כל לילה הייתי הולך וגונב ועוד, דע לך שהמילים החיובים שאמרת לי נתנו לי הרגשה כל כך טובה עד כדי כך שהתחלתי לשנות כיוון".

חשיבות מידת האמת

"לך ואספת את זקני ישראל ואמרת להם ה' אלקי אבתים נראה אלי אלקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקדתי אתכם... ושמעו לקלך" (ג' - ט"ז, י"ח).

כותב רש"י (בד"ה ושמעו לקלך), מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים, יעקב אמר (בראשית נ' - כ"ד) "ואלקים פקוד יפקוד אתכם", יוסף אמר להם (שם כ"ה) "פקוד יפקוד אלקים אתכם".

שואל הרמב"ן, ומנין להם שיאמינו, שמא שמע משה את המסורת הזאת כמותם.

וכתב לתרץ, ויש לומר כך קבלו מיוסף ששמע מפי הנביא אביהם, שהראשון שיבא ויאמר להם בלשון הזה הוא יהיה הגואל אותם, גלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שלא יבא אדם ויזכב בהם, בכך הבטיחם. אבל במקום אחר מצאתי שם (בשמו"ר ה' ב') אמר ר' חמא ברבי חנינא, בן שנים עשרה נתלש משה מבית אביו. למה, שאלו גדל בבית אביו ובא ואמר להם המעשים, לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים אביו מסרם לו, לפי שיוסף מסרה ללוי ולוי לקהת וקהת לעמרם, ולכן נתלש מבית אביו, וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים, לפיכך האמינו בו, שנאמר (להלן ד' - ל"א) "ויאמן העם". וכונתם "שיוסף מסרה ללוי" לומר שיעקב גלה סודו ליוסף באהבתו אותו, בו בלשון השביע יוסף לאחיו כלם, וגלה ללוי כי הוא אמר להם כלשון הזה מפני המסורת שבידו מאביו, וצוה שיהיה הדבר סוד.

שמעתי מהגאון רבי דב שטרנבוך זצ"ל בשם רבי צדוק הכהן מלובלין (בעל צדקת הצדיק), אנשים מאמינים למי שמדבר אמת לעומת אדם רמאי שלא יאמינו לו על שום דבר, ובזה מובן איך עם ישראל האמינו למשה רבינו שמידת האמת היה אצלו בולט.

ויש כאן יסוד חשוב, מי שהוא חי עם האמת האנשים מאמינים לכל מה שיגיד.

פעם שלח המושל לקרוא לרבי חיים מוולאז'ין זצ"ל, ובקש לשאול אותו שאלה. המושל בקש שרבי חיים לא יגלה לאף אחד את תוכן השאלה, ואף הוא הבטיח שלא יגלה לאף אחד את התשובה, וכך שאל: "אתה הרי גדול היהודים, יודע הכל. תגיד לי מתי המשיח יבוא? חשוב לי לדעת את זה!" נענה רבי חיים ואמר לו: "הכתוב אומר (ישעיה מ' - ה') 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר' - כשהמשיח יבוא ויתגלה כבוד ה' בעולם, וראו כל בשר יחדו' - כולם ידעו מכך באותו הרגע. אני לא אדע מכך אף לא רגע אחד לפניך! כל בשר' - כולם ידעו בשווה!".

אחד השגרירים שהיו בירושלים, בא לפני רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ושאל אותו: "האם זה נכון מה ששמעתי, שאתם היהודים אומרים, שכשיבוא המשיח, אנחנו הגויים נהיה שמישים שלכם?". אמר לו רבי יוסף חיים: "אמת! נכון הדבר! מקרא מלא דבר הכתוב (ישעיה מ"ט - כ"ג): 'כי לעתיד לבוא יהיו מלכים אמנין ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו'. שאל אותו השגריר: "רבינר! ומה יהיה אם אני לא אסכים? מה יקרה אם אתנגד בכל תוקף לשרת אותך?". נענה רבי יוסף חיים ואמר לו: "אם לא תסכים - אז זה לא המשיח! כשהמשיח יבוא, אתם תתחננו לשרת אותנו! זו תהיה זכות גדולה עבורכם!".

הקב"ה מגלגל את הכל בעולם

"ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו" (ד' - ז').

כתב מרן החפץ חיים זצ"ל בספרו שמירת הלשון (ח"ב סוף פרק י"ג) וז"ל: להראותו שלא החיק גורם הצרעת, אלא החטא גורם, וכשיסור החטא, יהיה מוכן החיק גופא לרפואת ידו.

יוצא שבגשמיות אין הסברים, כי המסובב זה גורם למה שאירע, ואפילו שאנו רגילים לשמוע שבגלל א' קרה ב' וכו' אבל האמת אינו כן, כל מה שקורה זה אך ורק בגלל שכך הקב"ה רוצה שיהיה.

ספרו על אחד שנסע לכיוון שכונת גאולה בירושלים, והיות שמאוד קשה למצוא מקום חניה באזור הוא התקשר לחברו וביקש ממנו האם מכיר מקום חניה שאפשר למצוא בקלות. החבר ענה לו "התקשרת בדיוק בזמן הנכון, עוד כמה רגעים אני עומד לצאת מהחניה, אני מכיר את הדגם מכונית שלך, עכשיו שהתקשרת אתעכב בשבילך עד שאראה שאתה נכנס לחניה". הוא מאוד הודה לו על כך. וכשהגיע למקום ראה שהחניה כבר תפוסה עם מכונית דומה לדגם שלו, וגם אותו צבע שיש לו. כך הבין שהחבר שלו היה בטוח שהוא הגיע כשראה מכונית זו, כי היא היתה מאוד דומה למכונית שלו, אבל מדובר במישהו אחר. ואמר שהקב"ה גלגל שהוא יתקשר לחבר שלו וכל מה שהחבר חיכה היה עבור אותו אדם.

חשיבות העין לטובה אצל כל אחד ואחד

"וראך ושמח בלב" (ד' - י"ד).

כותב רש"י (בד"ה וראך ושמח בלב), לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה, ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב. רואים מכאן שאהרן זכה להיות כהן גדול בזכות מידות הטובות שיש לו, ולא רק בזכות שהיה גאון בלימוד או למדן או כל סיבה דומה לכך.

ראיתי לאחרונה סיפור על מלמד בתלמוד תורה שכשהלך ברחוב ראה מרחוק אחד מתלמידיו שלא ראה הרבה זמן, המלמד קרא לו מרחוק ושאל אותו האם הוא זוכר אותו. התלמיד ענה לו שזוכר אותו. המלמד אמר לו שחייב לספר לו דבר והראה לו פתק שהוציא מהארנק שלו ושאל האם הוא מכיר את הכתב יד. התלמיד זיהה שזה כתב יד שלו מלפני שנים. המלמד סיפר לו "באותה תקופה, יום אחד ההורים שלך לא היו בבית ואתה היית אחראי לשמור על אחיך הקטן, ואתה חזרת על החומר שנלמד עם אחיך, וכתבת 'לכבוד הרבי היקר, שהילדים כל כך אוהבים, ומשקיעים באהבה...' וכשקבלתי את הפתק הזה, כל כך התרגשתי ששמרתי את זה בארנק וכל פעם שיש לי איזה קושי אני מוציא את הפתק הזה וזה נותן לי המון כוחות".

כתוב בסוף פרשת ויחי (מ"ח - כ') "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה".

שואלים, למה בחרו דווקא באפרים ומנשה? מה מיוחד בהם?

שמעתי להסביר שיעקב שקל את ידיו, ולכאורה היה יכול להיות שאפרים יהיה בעל גאוה, ומאיך מנשה היה יכול לקנאות בזה שיעקב החליף את ידו, ומה קרה, אפרים ומנשה שניהם ביחד נשארו כמו שהיו מקודם, וזה מה שאנו אומרים, שכל אחד מישראל יצפה ויאמר שגם בינינו יהיה ביניהם אהבה אחווה ואחדות כמו אפרים ומנשה, בלי גאוה, בלי קנאה וכלי שנהא.

שנלמד מפרשיות אלו איך לחיות ולהתנהג, להיות בעלי מידות טובות, עם לב טוב, וכך כל אחד ואחד יוכל לגדול במעלות התורה והיראה, וכל אחד ואחד יוכל להיות דוגמה טובה לאחרים, וה' יעזור שהמשיח יגיע לבשר לכולנו יחד במהרה בימינו, ויתקיים בנו ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, אמן.

לעילוי נשמת

אשת חבר להגאון רבי אברהם כהנמן זצ"ל, נשיא ישיבת פוניבז'
הרבנית רבקה בת רבי אליעזר כהנמן ע"ה
נלב"ע כ"ה אלול תשפ"פ
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מחותנו של מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א
הגאון רבי עמנואל נחום ב"ר נתן אדלר זצ"ל
נלב"ע כ"ה טבת תש"ל
ת.נ.צ.ב.ה.